

АРХИВ ЈУГОСЛАВИЈЕ

БИБЛИОТЕКА ИНФОРМАТИВНИХ СРЕДСТАВА

ИНВЕНТАР

**ГЛАВНА ИНВАЛИДСКА
УПРАВА
1945–1950
(1945–1950)**

Лидија Опојевлић Хофман

Београд, октобар 2022.

Библиотека информативних средстава

ИНВЕНТАР
сумарно-аналитички

AJ-35

ГЛАВНА ИНВАЛИДСКА УПРАВА
1945–1950
(1945–1950)

Лидија Опојевлић Хофман

Београд, 2022.

АРХИВ ЈУГОСЛАВИЈЕ

САДРЖАЈ ИНВЕНТАРА

	Страна
ИСТОРИЈСКА БЕЛЕШКА	V
ИСТОРИЈАТ СТВАРАОЦА ФОНДА	VII
УНУТРАШЊА ОРГАНИЗАЦИЈА СТВАРАОЦА ФОНДА.....	XIV
РЕГИСТРАТУРСКО ПОСЛОВАЊЕ СТВАРАОЦА ФОНДА	XV
СТАЊЕ И ЗНАЧАЈ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ФОНДА	XVI
СТРУКТУРА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ФОНДА.....	XIX
ОПИС ЈЕДИНИЦА ОПИСА.....	3
ПОПИС КЊИГА ЕВИДЕНЦИЈА.....	15
ИНДЕКСИ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ФОНДА.....	19
ИМЕНСКИ ИНДЕКС	21
ГЕОГРАФСКИ ИНДЕКС	22
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИНДЕКС	24
ТЕМАТСКИ ИНДЕКС.....	26

ИСТОРИЈСКА БЕЛЕШКА

ГЛАВНА ИНВАЛИДСКА УПРАВА 1945–1950 (1945–1950)

ИСТОРИЈАТ СТВАРОАЦА ФОНДА

Статус ратних војних инвалида, као и инвалида уопште, био је вековима маргинализован. По повратку из ратова, физички и психички оштећени, они су за државу, али и цело друштво, били невидљива категорија. Можда би изазвали сажаљење и помоћ тек толико да могу да преживе. Осим ретких примера Енглеске, Француске, САД и Немачке, статус ратних војних инвалида до 1914. године није решаван систематски. Први који је указао на небригу државе према ратним инвалидима крајем 19. века, код нас, био је Лаза Лазаревић у приповеци „Све ће то народ позлатити“.

Након Првог светског рата долази до промене у ставу државе према ратним инвалидима, односно до јачања социјалне политике према њима. Побољшање њиховог статуса (након Првог светског рата било их је око осам милиона), иако далеко од идеалног, представља помак у социјалној политици државе и према до тада невидљивој друштвеној категорији постнаталних инвалида. Ипак, проћи ће и цео век док се њихов статус и уклапање у друштво не реши.¹

Питање ратних војних инвалида у Краљевини Југославији било је једно од важнијих које је требало решавати у новој држави. Неки облик бриге за њих постојао је и у току рата. Велики број инвалида тада је потицао из српске војске, али и из делова земље који су припадали Аустроугарској, односно југословенских војника у аустроугарској војсци. Под појмом „ратни инвалид“ подразумевао се војни обвезник, добровољац или четник, који је без своје кривице задобио стање инвалидности (подразумевани су и ратни заробљеници, као и грађани, жртве војних операција). Основни облик решавања њиховог права било је законом загарантовано право на пензију. Ипак, социјални положај већине ратних војних инвалида у Краљевини није био решен. Због предрасуда, честог мењања инвалидског законодавства и постепене рестриктивности (која је остављала све већи број инвалида без социјалне помоћи), инертности у раду инвалидских судова и других државних установа, бирократизације процеса за добијање инвалиднине, више од пола ратних инвалида (укупно преко 200.000) остало је без икакве материјалне заштите, а велики број њих доведен је у веома тежак положај, до просјачења. Друге мере државе, као што су здравствена заштита, школовање и запошљавање инвалида, биле су такође веома ограничене (ортопедски заводи, Дом ратних војних инвалида, инвалидске задруге), и повезане са општим ставом политичара и друштва према овој социјалној категорији као групи која оптерећује државни буџет. Организације ратних војних инвалида, од којих је најпознатије било Удружење ратних војних инвалида, врло ограничених средстава за деловање, нису успеле да се изборе за боље услове својих чланова. Инвалиди рата изборили су се једино за директно обраћање маршалу и министру Двора и другим установама, како би евентуално лично побољшали свој економску ситуацију и положај.²

У социјалистичкој Југославији инвалидско питање било је једно од крупних социјалних проблема у послератном периоду. Ова држава, створена на новим основама, тежила је да борачко питање реши свеобухватно, да највећи број ратних војних инвалида буде укључен у друштвени, привредни и политички живот земље.

¹ Ljubomir Petrović, *Nevidljivi geto – Invalidi u Kraljevini Jugoslaviji 1918–1941*, Institut za savremenu istoriju, Beograd 2007, str. 15–31.

² Исто, стр. 311–319.

Ова област, када су у питању фондови Архива Југославије, односно институције које су се бавиле овим питањима на нивоу федерације, до сада је само делимично обрађена, и то у склопу фондова савезних савета и секретаријата здравства и социјалне политике. Осим уставна управа, овим питањима бавила су се још и удружења и савези.³

Први период у решавању овог проблема у почео је још по ослобођењу Београда, а трајао је до доношења Закона о ратним војним инвалидима половином 1946, првог закона у тој области.⁴ У организационом погледу, највећи део послова вршило је Министарство народне одбране ДФЈ (у даљем тексту МНО), касније ФНРЈ, односно Инвалидско одељење, формирано у 25. јуна 1945.⁵ Почетком 1946. новоформиран Комитет за социјално старање⁶ добио је у надлежност и врховни надзор над извршавањем прописа о збрињавању и заштити ратних инвалида и осталих жртава рата, што се углавном односило на ратне војне инвалиде из ранијих ратова и заробљенике.⁷

До коначних решења додељивала се, по одлуци НКОЈ-а, привремена месечна помоћ породицама погинулих, умрлих и несталих бораца из НОР-а. Пре свега су решавана питања личних инвалида НОР-а. За то су, осим Инвалидског одељења Министарства народне одбране, били задужени и други војно-инвалидски органи – инвалидска одељења при свакој армији, као и инвалидски одсеци при команди војног подручја. Већ 29. септембра 1945. министар народне одбране је донео решење о питању војних инвалида, по ком су били подељени у неколико група – према тежини привредне неспособности. Исте године донето је Упутство за исплату једнократне помоћи инвалидима Ослободилачког рата, који немају доказа, како би се с помоћу што већем броју ратних инвалида из НОР-а, на основу кога је Инвалидско одељење давало инструкције штабовима армија.⁸ Процену кандидата за инвалидски статус вршиле су ниже

³ Поред Главне инвалидске управе (АЈ-35), то су и следећи фондови: АЈ-53, Врховна инвалидска комисија (1946–1959); АЈ-298, Централни одбор савеза ратних војних инвалида Југославије (1944–1962); АЈ-622, Управа за борацка и инвалидска питања; АЈ-718, Савезни комитет за питања бораца и инвалида (1974–1989), у склопу фондова АЈ-603, Секретаријат за здравство и социјалну политику (1962–1967); АЈ-587, Савезни савет за здравство и социјалну политику (1967–1971); АЈ-598, Савезни секретаријат за рад и социјалну политику (1971–1974). Такође се у вези са овим питањем могу истраживати и АЈ-297, Савез удружења бораца НОР-а – Савезни одбор (1945–1990) и АЈ-810, Савез цивилних инвалида рата Југославије (1970–2005). Прва два фонда су деловала у склопу Комитета за социјално старање при Влади ФНРЈ (АЈ-33), па је и грађа овог фонда такође важна за сагледавање питања ратних војних инвалида. Осим наведених фондова, постоје подаци и у многим другим фондовима, као што су Двор КЈ, Министарство социјалне политике и народног здравља, Средишњи уред за осигурање радника и др.

⁴ *Службени лист ФНРЈ*, бр. 44 од 31. маја 1946. године, стр. 505–509.

⁵ Маловић Гојко, *Војна надлежност над ратним војним инвалидима у Југославији 1945–1948*, Војно-историјски гласник 2011/1, стр. 114–143.

⁶ АЈ, Комитет за социјално старање при Влади ФНРЈ (АЈ-33-25-48), Реферат о решавању инвалидског проблема: Реферат Министарства одбране из октобра 1948, написан је поводом преноса питања са Министарства народне одбране на Комитет за социјално старање; Види и: *Никола Жутић, Комитет за социјално старање при влади ФНРЈ 1946–1951, Библиотека информативних средстава Архива Југославије*. У оквиру Комитета постојала је организациона целина – Служба за инвалиде, у оквиру које је деловао и Народни инвалидски фонд, који је субвенционисао породице палих бораца давањем инвалидских потпора.

⁷ АЈ-33-8-11, бр. 1685 од 9. 4. 1946. године.

⁸ АЈ-35, Главна инвалидска управа, фасцикла 1, јединица описа 1, пов. бр. 259 од 22. 12. 1945, Упутство за исплату једнократне помоћи инвалидима Ослободилачког рата, који немају доказа. Упутство је урађено на основу решења Председника Министарског света и министра народне одбране пов. бр. 188, пошто се испоставило да велики број инвалида није успео да сакупи довољно доказа, па је мали број ратних инвалида добио помоћ. Ова управа такође је упутила штабовима армија објашњење на основу Упутства о томе ко се све сматра инвалидима из НОР-а бр 1318 од 16. 9. 1945. године.

⁸ АЈ-33-8-11, бр. 1685 од 9. 4. 1946.

(при командама војних подручја) и више лекарске комисије (при штабовима армија). Због великог броја случајева, прављене су грешке (недостајали су докази), па се већ у току 1946, али и касније, радила ревизија. У овом периоду решено је око 40.000 предмета личних инвалида. Како је требало решити и питања снабдевања инвалида ортопедским помагалима, Министарство народне одбране ставило је под своју управу и ортопедске заводе и радионице. Већ крајем 1944. године наметнуло се питање отварања инвалидских домова за смештај инвалида из војних болница. У новооснованим инвалидским домовима организовани су занатски и други течајеви, где су се војни инвалиди стручно оспособљавали за даљи живот. У домовима је била организована и здравствена заштита.⁹

У првом периоду поставило се и питање ратних војних инвалида из ранијих ратова, као и из Априлског рата, и инвалида из заробљеништва у Другом светском рату. Они су били у надлежности Министарства за социјално старање при влади ФНРЈ и при министарствима република за социјално старање.¹⁰ Већ 1944. и 1945. донете су одлуке о додељивању привремених надлежности, а затим и Закон о решавању нерешених инвалидских предмета, по коме су формиран виши инвалидски судови који су решавали у другом и последњем степену, а окружни народни судови у првом степену. Одлуке ових судова биће касније (након доношења новог закона), подвргнуте ревизији.¹¹

Испоставило се да су из разних разлога (непостојање добро утврђених процедура и јединствених прописа, непостојање доказа и др.) решења надлежних органа за војне инвалиде и породице погинулих морала бити ревидирана. Велики је проблем био и решавање ових предмета у разним органима државне управе, чак и народним судовима.

За први послератни период уопште је карактеристичан рад многих органа управе и удружења око питања ратних војних инвалида, пре свега Министарства народне одбране и Комитета за социјално старање (Службе за инвалиде), али и удружења бораца и ратних војних инвалида и других. То је била и основна препрека за ефикасније решавање овог питања и побољшање статуса ове социјалне групе: „Нешто решавају војно-инвалидски органи, нешто органи социјалног старања нешто инвалидске организације.”¹²

Други период у решавању питања војних инвалида започео је доношењем Закона о ратним војним инвалидима (у даљем тексту ЗОРВИ) маја 1946, којим је целокупна брига о личним и породичним инвалидима из НОР-а, као и војним инвалидима из претходних ратова и Априлског рата, прешла у окриље Министарства народне одбране.¹³ Најважнију улогу имало је Инвалидско одељење овог министарства које је требало да реши организациона питања, донесе разне уредбе и правилнике, да би се доследно спроводио наведени закон. Упоредо са доношењем материјалних прописа, приступило се и формирању војно-инвалидских органа. Осим Инвалидског одељења, формирана је Врховна инвалидска комисија, при штабу сваке армије инвалидско одељење и инвалидска комисија, при свакој команди војног подручја инвалидска секција. Спровођење нове организације ишло је споро. У међувремену су укинуте инвалидске секције, а уведени су, при среским народним одборима, инвалидски референти. У решавању инвалидских предмета било је доста проблема због тешке материјалне ситуације, непостојања квалитетних кадрова као и несугласица између војних органа и народних одбора. Ипак је у овом периоду решен највећи део инвалидских предмета: од 15. јануара 1947. од 1. октобра 1948. решено је око 367.000 предмета, а непуних 400.000 заједно са претходним периодом, позитивно је решено око 293.000 личних и породичних инвалида (извештај даје детаљан увид колико је урађено по републикама, колико је признато, одбијено, нерешено, загубљено).¹⁴

⁹ АЈ-33-25-48.

¹⁰ АЈ-33-8-11, бр. 1685 од 9. 4. 1946.

¹¹ Према извештајима Министарства социјалне политике 1940. било је око 30. 000 нерешених инвалидских молби, а 28. 819 личних и 78. 901 породичних инвалида: Г. Маловић, *нав. дело*, стр. 120.

¹² АЈ-33-8-12.

¹³ *Службени лист ФНРЈ*, бр. 44 од 31. 5. 1946. године, стр. 508.

¹⁴ АЈ-33-25-48, Реферат о решавању инвалидског проблема.

Почетком 1948. године Министарство народне одбране донело је Наређење пов. бр. 24 од 31. јануара 1948. године по коме инвалиди из ранијих ратова треба да се подвргну лекарско-комисијском прегледу.¹⁵ Наводно, прописи и припадности ратних војних инвалида из Краљевине били су неусклађени са новим прописима, па су војни инвалиди из претходних ратова (посебно официри) имали знатно веће припадности од инвалида из НОР-а. Тада је ревидирано стање са око 28.000 ратних инвалида из претходних ратова, а око три хиљаде њих је остало без права на инвалидску надокнаду (процењивана је њихова способности са привређивање).

Питање здравствене заштите инвалида такође је решено у овом периоду, тако да се могу лечити код било ког лекара, у било којој здравственој установи, и добијати лекове у свакој апотеци. Решено је и њихово лечење у бањама.

Такође су остварени и значајни кораци по питању стручног уздицања инвалида, школовања, описмењавања и запошљавања. Ради лакшег спровођења у живот новог система донети су у току 1946. године Уредба о стручној обуци ратних војних инвалида и Правилник о организацији и раду течајева за опште и стручно образовање ратних инвалида. Школски и стручни курсеви одвијали су се у инвалидским домовима (1945. било их је 27 – највише у Србији).¹⁶ Инвалидско одељење је у послератном периоду учинило знатне кораке на обнови ортопедских завода (у Београду, Загребу, Љубљани и Сарајеву), као и реорганизацији и повећању производње ортопедских помагала, у склопу посебне организационе целине – Дирекције за ортопедска помагала.¹⁷

Инвалидско одељење МНО је у току рада настојало је да, осим спровођења закона и прописа из ове области, ради и на проучавању недостатака у постојећим прописима и да на основу дотадашње праксе и уочених аномалија предложи нови закон о ратним војним инвалидима. Тако је донет Закон о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима Указом Президијума Народне скупштине ФНРЈ од 2. децембра 1947.¹⁸

У току 1948, вероватно под утицајем ситуације изазване сукобом са Информбироом, инвалидски послови се пребацују из домена Министарства одбране у потпуности на Комитет за социјално старање. У оквиру решавања ових питања у Комитету најзначајнију улогу имају Главна инвалидска управа и Врховна инвалидска комисија, али и инвалидске управе при републичким министарствима за социјално старање, као и ниже инстанце.

Назив Главна инвалидска управа се први пут у документима јавља у октобру 1948. године у вези са преносом инвалидских послова са Министарства народне одбране ФНРЈ на Комитет за социјално старање при влади ФНРЈ, тако да је ова управа основана свакако пре него што је постала део Комитета за социјално старање, али да ли као самостална установа или у оквиру МНО, за сада није познато.¹⁹

¹⁵ АЈ-35-1-1.

¹⁶ Исто. Инвалидско одељење је било задужено за изградњу Дома за тешке инвалиде, а специјална комисија ИО је изабрала Буљарице на Црногорском приморју за изградњу овог дома. Комитет за народно здравље, који је био задужен за изградњу овог дома, августа 1948. године је предао је овај инвестициони пројекат Комитету за социјално старање при влади ФНРЈ.

¹⁷ Исто. По овом извештају производња у ортопедским заводима повећана је 810% посто, број радника 182%, квалитет 88%.

¹⁸ *Службени лист ФНРЈ*, бр. 106 од 13. децембра 1947. године, стр. 1478–1479.

¹⁹ У Деловодном протоколу за 1948. који је наставак неког ранијег деловодног протокола из 1948. године и који је очигледно настао у Инвалидском одељењу МНО, 19. 11. 1948. помиње се у рубрици ствараоца документа „из Одељења”, што је и раније била пракса, а истог датума (под другим бројем) помиње се „из Управе” (бр. 11061), што је вероватно само показатељ промена до којих је дошло у међувремену, иако се ништа не објашњава, а назив књиге ништа не говори – Деловодни протокол 8171 (обичним словима дописано је Главна инвалидска управа).

У акту Комитета за социјално старање при Влади ФНРЈ од 13. октобра 1948. године, таксативно се наводе предлози Влади – које кораке треба предузети да би се најадекватније извршио пренос свих инвалидских питања на Комитет за социјално старање из Министарства одбране. Међу предлозима се наводи и да би сав инвентар Инвалидског одељења МНО, заједно са инвентаром инвалидских комисија при штабовима армија, инвалидских домова, ортопедских завода и радионица требало предати Главној инвалидској управи Комитета за социјално старање при Влади ФНРЈ.²⁰

С тим у вези, Влада ФНРЈ је предложила Народној скупштини да на новембарском заседању предложи измене Закона о ратним војним инвалидима. Да би се Закон спровео у дело, приступило се припремама за преузимање послова од органа МНО на Комитет и министарства социјалног старања народних република. Одређен је рок за преузимање – 15. новембар 1948. године. У ту сврху требало је, пре свега, у сарадњи са Комитетом за законодавство и изградњу народне власти, организовати инвалидске управе, одредити најнужнији персонал, пре свега начелника Инвалидске управе, као и управе инвалидских домова и председника Инвалидске комисије.²¹

На основу Одлуке Првог помоћника министра народне одбране бр. 1206 од 27. 10. 1948. године, која је у сагласности са Наређењем Команданта позадине Југословенске армије пов. бр. 2853 од 26. 10. 1948. и актом Комитета за социјално старање бр. 7917 од 22. 10. 1948. године Министарство народне одбране ФНРЈ издало је Упутство о начину примопредаје Инвалидског одељења Министарства народне одбране, Врховне инвалидске комисије, лекарских комисија, инвалидских домова и ортопедских завода и радионица између војно-инвалидских органа и органа Комитета за социјално старање при Влади ФНРЈ.²²

Примопредаја је извршена на основу Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ бр. 1558 од 9. новембра 1948.²³ На основу Записника о примопредаји дужности можемо реконструисати како је текао пренос послова старања о ратним војним инвалидима и мирнодопским војним инвалидима из Министарства народне одбране на Комитет за социјално старање при Влади ФНРЈ. Записник је састављен на основу извештаја првостепених инвалидских комисија, Врховне инвалидске комисије, управа домова, ортопедских завода, радионица и Инвалидског одељења Министарства народне одбране.²⁴

Велики део послова Одељења Министарства народне одбране преузела је Главна инвалидска управа унутар Комитета за социјално старање при Влади ФНРЈ крајем 1948. године, односно када су инвалидска питања пренета на Комитет.

Задачи Главне инвалидске управе смањили су се у односу на ранији период, када их је вршило Инвалидско одељење Министарства народне одбране јер је највећи део инвалидских питања био решен. Остао је мањи део нерешених предмета, жалбе у циљу обнове процеса због одбијених захтева, као и правно тумачење свих недоумица у вези са спровођењем закона и прописа које произилазе из њега. Решавање свих питања која се тичу бриге за ратне војне инвалиде и њихове породице остаће у домену Комитета и Главне инвалидске комисије.

Према извештају Комитета за социјално старање, најважнији задаци Главне инвалидске управе били су следећи: старање о правилном извршавању и спровођењу у живот Закона о ратним војним инвалидима и у вези с њим давање потребних упутстава и објашњења по свим

²⁰ АЈ-33-25-48, пов. бр. 397 од 13. 10. 1948. године.

²¹ АЈ-33-25-48, бр. 7917 од 22. 10. 1948. године.

²² АЈ-35-1-1, Акт Министарства одбране ФНРЈ, Инвалидског одељења, бр. 1206 од 27. 10 и пов. бр. 1245 од 4. 11. 1948.

²³ *Службени лист ФНРЈ*, бр. 99 од 13. 11. 1948. године

²⁴ АЈ-35, Записник о примопредаји дужности између Министарства одбране и Комитета за социјално старање при Влади ФНРЈ од 15. 11. 1948. Потписници овог записника су: начелник Инвалидског одељења МНО потпуковник Кољеншић Владо (предао) и начелник Главне инвалидске управе Бранислав Максимовић.

питањима која се појаве применом у пракси овог закона, оспособљавање инвалида и њихово укључивање у привреду; старање о њиховом смештају у домове; брига о инвалидима ван инвалидских домова, о њиховом пословању и раду, ако су запослени; старање о школовању инвалида и њиховом укључивању у школе, курсеве и на занате (заједно са Главним одбором ратних војних инвалида); давање упутстава министарствима за социјално старање народних република у погледу решавања проблема који се односе на ратне војне инвалиде; преко Дирекције за ортопедска предузећа Главна инвалидска управа је руководила ортопедском индустријом и старала се о израђивању ортопедских помагала при чему је водила бригу о снижењу пуне цене коштања.²⁵

Главна инвалидска управа била је посебна организациона целина унутар Комитета, подређена директно председнику Комитета.

Главни задатак Одељења опште заштите Главне инвалидске управе је решавање индивидуалних захтева ратних војних инвалида и њихових породица, али и захтева нижих инстанци. Управа је добијала велики број жалби (то је и највећи број докумената који је сачуван), за које је ова установа углавном ненадлежна. Главна инвалидска управа била је надлежна за жалбе по инвалидским питањима у следећим случајевима: ако је у питању преиспитивање одлуке Врховне инвалидске комисије (само изузетно) и у случају да је решење засновано на погрешној оцени ствари – доказа који су се налазили у предмету у часу доношења извршног решења (неправилно одбијање или признавање инвалидског својства неком лицу). Главној инвалидској управи такође се могла упутити жалба када је у питању налаз, мишљење или одлука Више лекарске комисије и то када се ради о неслагању наплата са Упутством о прегледу привредне неспособности ратних војних инвалида.²⁶

Главна инвалидска управа бавила се и правилном применом прописа о исплатама инвалидских припадљности, питањем инвалидских припадљности за посебне категорије, као што су инвалиди на Слободној територији Трста, инвалиди милиционари и др., разним спорним питањима у вези са тим, израдом инвалидских исплатних књижица (уведених 1949. године одлуком Министарства финансија уместо исплатних упутница) и давањем упутстава инвалидским управама у вези са тим и израдом образаца за годишње инвалидске пријаве.²⁷ Такође је координирала радом инвалидских управа у републичким секретаријатима социјалног старања, инвалидским комисијама у народним одборима, у вези са функционисањем инвалидске заштите у оквиру њихових надлежности. Водила је рачуна о набавци и расподели средстава за израду ортопедских помагала, питању које је било у надлежности Дирекције ортопедских предузећа. Такође, давала је инструкције инвалидским управама на терену, контролисала њихов рад, израђивала приручнике инвалидима о прописима који се тичу инвалидске заштите и др.²⁸

У извршавању својих задатака Главна инвалидска управа је координирала свој рад, осим са себи подређеним инвалидским управама и комисијама, и са Главним одбором Савеза ратних војних инвалида НОР-а који је имао најбољи увид у број и стање инвалида, као и у њихове потребе.

Један од важних послова Главне инвалидске управе био је школовање инвалида, односно брига о њиховом оспособљавању за запослење, преквалификацију и дошколовавање. За то је била задужено Одељење за уздизање и преквалификацију Главне инвалидске управе. О томе сведоче упутства за рад инвалидских курсева, полагање стручних испита које је Министарство за рад при Влади ФНРЈ слало Управи да би деловала по том питању. Већ поменута сарадња са

²⁵ АЈ-33-8-12, Извештај о организационој шеми Комитета за социјално старање.

²⁶ АЈ-35-2-5, бр. 1647 од 27. 4. 1949. Овај документ иначе објашњава у којим случајевима су могуће жалбе и којим комисијама, у којим случајевима се може жалити на одлуке и решења Врховне инвалидске комисије, првостепених инвалидских комисија и др.

²⁷ АЈ-35-4-12, Разни материјали о исплатама инвалидских припадљности.

²⁸ АЈ-35-2-5, Предлог буџета расхода материјалних потреба Главне инвалидске управе у 1950. години.

ГО Савеза ратних војних инвалида највише се огледала у раду на стручној обуци и запослењу инвалида, смештају у инвалидске домове и др.²⁹ Главна инвалидска управа давала је упутства инвалидским управама, а затим и организовала састанке са начелницима управа и управницима инвалидских домова у циљу координирања послова у вези са школовањем и запослењем ратних војних инвалида.³⁰ Питање унапређења рада и програма рада школа, курсева, инвалидских домова, штампања уџбеника, наставног кадра и полагање испита такође су били у надлежности Управе. Инвалидске управе у републичким секретаријатима за социјалну политику, као и инвалидски домови, слали су извештаје о полагању разних курсева (нпр. за књиговодство, магационере, за рад у сељачким радним задругама, за руководиоце предузећа), као и о редовном школовању (основном и гимназијском) унутар домова и интерната, описмењавању, полагању стручних испита и др. Главна инвалидска управа слала је упутства за формирање комисија за испитивање радне способности и одређивање радних места за инвалиде. Ово одељење Управе доносило је План школа и курсева, односно давало упутства инвалидским управама и домовима за израду наставних планова.³¹ Одељење је деловало и у погледу давања стипендија, указивању на неправилности у раду инвалидских домова, посредовало при запослењу и др.

Лечење инвалида у болничким или бањским (климатским) лечилиштима такође је било у домену рада Главне инвалидске управе. Он се углавном састојао у тумачењу прописа о праву инвалида на бесплатно лечење; прописа који важе за одређене категорије инвалида у вези са лечењем; сакупљању података о лечењу инвалида у климатским лечилиштима у току једне године; бризи о душевно оболелима; те прослеђивања упутстава Министарства народног здравља републичким министарствима; односно инвалидским управама (са нацртом Упутства).³²

Иако је у периоду 1947–1948. решен највећи део инвалидских предмета, ипак је требало урадити још доста нерешених инвалидских предмета, као и део оних који је требало ревидирати (из претходних ратова). У ту сврху су се организовала такмичења инвалидских управа по републикама, и месним и градским одборима, односно инвалидских референата у народним одборима.³³

У току рада Главна инвалидска управа је слала разне упите републичким инвалидским управама да им доставе податке о броју породичних инвалида али по различитим категоријама (школска спрема, народност, старост, врста и степен инвалидности, занимање и др).³⁴

Главна инвалидска управа је посредовала у случајевима када друге државне установе нису директно могле да нађу инвалиде из разних разлога. Тако је одликовања инвалидима, која је додељивао Президијум Народне скупштине ФНРЈ, прослеђивао среским одборима, који су упућивали ордење на тачне адресе.

У склопу Главне инвалидске управе од почетка се налазила и Управа за инвалидске домове, која се утопила у Управу, па од 1949. године не постоји као посебна организациона целина. Тиме је у надлежности ове Управе била је брига о смештају инвалида у домове (интернате) као и контрола квалитета смештаја у њима, опремање и реновирање инвалидских домова

²⁹ АЈ-35-3-9, Стручно образовање и запошљавање, бр. 731 од 18. 2. 1949.

³⁰ АЈ-35-3-9, бр. 1430 од 13. 4. 1949. године

³¹ АЈ-35-3-9, бр. 524 од 3. 2. 1949.

³² АЈ-35-2-7, Лечење ратних војних инвалида, Нацрт упутства (Министарства народног здравља Владе ФНРЈ).

³³ АЈ-35-2-5, бр. 3714 од 20. 12. 1949. Такмичења републичких инвалидских управа у решавању предмета инвалидске заштите организовано је на идеју Инвалидске управе НР Хрватске, по одређеним критеријумима, односно захтевима. Уз редовне извештаје инвалидских управа и народних одбора о резултатима рада, на крају постоји извештај Комисије за такмичења који садржи резултате такмичења.

³⁴ АЈ-35-3, Табеларни прегледи личних и породичних инвалида, по републикама, из половине 1949. године.

са циљем да се ту организују курсеви за преквалификацију и дошколовање ратних инвалида и др. У грађи се налазе извештаји о стању домова у републикама – редовни или по посебном налогу;³⁵ захтеви инвалида смештених у домове; набавке разних потрепштина за домове (огрев, храна, лекови); евиденције запосленог особља; евиденције о исхрани, упутствима за рад управа инвалидских домова, повластицама за возњу, о здравствено-хигијенским условима у домовима и упутствима за побољшање хигијенских прилика, о капацитетима домова и броју инвалида по домовима. У току рада ове установе поставило се и питање отварања прихватилишта за инвалиде у оним местима где је заседала инвалидска комисија. Међутим, то је решено на тај начин што су у сарадњи са Савезом бораца и Савезом ратних војних инвалида организована преноћишта код инвалидских ресторана у местима градских одбора. У Београду, Нишу и Новом Саду направљена су нека прихватилишта. Да би брига о инвалидима у инвалидским домовима била боља и ефикаснија, Главна инвалидска управа и Савезни одбор Народног фронта су донели одлуку о оснивању патроната, што су преузели рејонски одбори Народног фронта на чијој се територији налази интернат (дом).³⁶ Главна инвалидска управа је такође давала примедбе на правилнике о организацији рада појединих интерната и координирала је радом на реновирању зграда инвалидских домова које су биле у лошем стању. Између инвалидских домова организовала су се такмичења у постизању школских успеха, културно-уметничком програму и спортским активностима.³⁷

Главна инвалидска управа је укинута у августу 1950. године, а њене послове је углавном преузела Врховна инвалидска комисија.³⁸ Уредбом Владе ФНРЈ од 1. октобра 1950. године укинута је Дирекција за ортопедска предузећа која је била у саставу Управе од 1948, када је и основана.³⁹

УНУТРАШЊА ОРГАНИЗАЦИЈА ФОНДА

Унутрашња организација Главне инвалидске управе може се посматрати кроз акта о организацији Комитета за социјално старање, као што се и Инвалидско одељење Министарства народне одбране, на коју се наслања ова Управа, може посматрати у склопу организације Министарства народне одбране ФНРЈ.

Инвалидско одељење МНО је у свом саставу имало организационе јединице: Правни одсек, Административни одсек, инвалидска Картоотека, архива, Одсек за домове, Ортопедски одсек, Финансијски одсек и Персоналну службу.⁴⁰

Прва организациона шема Главне инвалидске управе помиње се у акту Комитета за социјално старање у вези са преносом инвалидских послова на овај комитет. Та оквирна, организациона шема Инвалидске управе, односно ГИУ из 1948, изгледала је овако: 1. Одељење за стручно образовање и запошљавање; 2. Организационо одељење; 3. Одељење за исплату инвалиднина; 4. Одељење за општу заштиту инвалида; 5. Одсек Статистика; 6. Управа инвалидских домова; 7. Секретаријат.⁴¹

Почетком 1949, у складу са организационим променама у Комитету и новом систематизацијом радних места, Главна инвалидска управа била је подељена на следећа одељења:

1. Одељење за општу заштиту;

³⁵ АЈ-35-3-10, Извештаји Контролне комисије БиХ о инвалидским домовима у Сарајеву и Бањи Илици, пов. бр. 1 од 3. 1. 1949. године.

³⁶ АЈ-35-3-10, Патронати над инвалидским интернатима, бр. 2487 од 20. 6. 1949. године.

³⁷ АЈ-35-3-11.

³⁸ АЈ, Савет за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ (170), 21–25.

³⁹ *Службени лист ФНРЈ*, бр. 20. од 18. 10. 1950. године.

⁴⁰ АЈ-33-25-48, пов. бр. 397 од 13. 10. 1948. године

⁴¹ АЈ-33-25-48. бр. 7917 од 22. 10. 1948. године.

2. Одељење за уздизање и преквалификацију;
3. Дирекција ортопедских предузећа;
4. Секретаријат.

1. Одељење опште заштите: бринуло се о правилној примени прописа о ратним војним инвалидима; о здравственој заштити инвалида и др.

2. У делокруг Одељења за уздизање и преквалификацију инвалида спадало је: оснивање школа, курсева и заната за оспособљавање ратних војних инвалида; контрола спровођења наставних програма и планова у школи и курсевима; контрола рада инвалидских домова; координација са Главним одбором ратних војних инвалида, уздизање и преквалификација инвалида ван инвалидских домова; брига о укључењу у привреду инвалида који се на било који начин преквалификују.

3. Дирекција ортопедских предузећа: руководила је ортопедским заводима и радионицама и водила бригу о коришћењу пуног капацитета. о унапређењу рада, о новаторству и „рационализаторству” и социјалном такмичењу, о увођењу новитета у механизму производње у циљу снижења пуне цене коштања ортопедских помагала и других производа; шематске приказе ортопедске индустрије. Дирекцију је руководио директор. Унутрашња организација била је подељена на: Технички одсек, Комерцијални одсек и Здравствену службу.

4. Секретаријат је обављао целокупно административно пословање Главне инвалидске управе, водио рачуна о потребама Инвалидске управе и водио евиденцију о утрошку материјала и инвентара коју је добијао од Комитета, и као такав је био део Општег секретаријата Комитета.

Главном инвалидском управом руководио је помоћник председника Комитета за социјално старање.⁴²

Комитет за законодавство донео је Решење о систематизацији службеничких места у Комитету за социјално старање Владе ФНРЈ 24. јуна 1949. године, у којем се наводе организационе целине које су се бавиле инвалидском заштитом: Главна инвалидска управа, Врховна комисија и Дирекција ортопедских предузећа.⁴³

Кадар Управе је изгледа углавном био преузет из Инвалидског одељења Министарства одбране.

Број службеника Управе варирао је. По документу Комитета из 1949. године, Главна инвалидска управа имала је 22 стално запослена и једног хонорарног службеника,⁴⁴ док је у каснијем Решењу о систематизацији у Комитету, где је из Управе издвојена Дирекција ортопедских предузећа, било 14 службеника и начелник. На челу управе био је начелник Бранко Максимовић.

РЕГИСТРАТУРСКО ПОСЛОВАЊЕ СТВАРАОЦА ФОНДА

Главна инвалидска управа (Инвалидско одељење) деловала је као посебна организациона јединица у саставу Министарства народне одбране, односно Комитета за социјално старање, чије је канцеларијско пословање било децентрализовано. Управа је имала свој штамбиљ и печат, акта је заводила у посебне деловоднике, благајничке књиге и др. Акта имају уобичајене ознаке, са штамбиљем у заглављу акта и потписом начелника Управе. На штамбиљу поред деловодног броја постоји повремено и римски број, као ознака одељења унутар Управе, али у

⁴² Исто. Ова организациона шема била је потврђена Решењем бр. 746 од 18. 3. 1949. године и Решењем председника Комитета за социјално старање бр. 4084 од 3. 5. 1949. године.

⁴³ АЈ-33-8-13, Решење о систематизацији службеничких места у Комитету за социјално старање Владе ФНРЈ од 24. јула 1949. године.

⁴⁴ АЈ-33-8-13, бр. 184 од 16. 2. 1949. године.

деловодним протокола нема никаквих ознака регистра, или посебне организационе јединице. Деловодни протоколи имали су уобичајене рубрике (број, датум, стваралац акта, решење, веза, примедба), али без рубрике за „архивирано” и без уписивања везе. Поред општег деловодног протокола, вођени су и деловодни протоколи за строго поверљиву и поверљиву преписку. Управа је водила и регистре, благајничке дневнике прилога за ратне инвалиде, партијалнике инвалиднина, књигу издавања инвалидских листа инвалидима са процентом инвалидности.

СТАЊЕ И ЗНАЧАЈ ГРАЂЕ ФОНДА

Архивска грађа овог фонда је највероватније преузета са грађом Комитета за социјално старање, која је примана у Архив Југославије у више наврата. Записником од 18. новембра 1954. године, бр. 2051, примљен је од Савезног завода за народно здравље највећи део грађе. Тачну количину преузете грађе тешко је утврдити.⁴⁵ Записником о разграничењу фондова од 25. априла 1961. године, бр. 03-191/1, издвојен је из других фондова један свежањ грађе Комитета.⁴⁶ Записником о примопредаји архивске грађе, бр. 03-213/2 од 16. децембра 1970. године, примљено је 0,25 m грађе Комитета од Сервиса за административне и рачуноводствене послове СИВ-а.⁴⁷ Разграничена грађа Главне инвалидске управе износила је седам фасцикли (од 14 cm) и тринаест књига евиденције.

Физичко стање грађе је лоше, јер је углавном у питању пелир који је због неадекватног чувања оштећен физички или биолошки. Највећи број докумената писан је на српскохрватском језику, затим на словеначком, македонском.

Стање грађе је фрагментарно. Највећи број сачуваних докумената односи се на појединачне предмете, односно захтеве појединаца за решавање инвалидског статуса. При валоризацији се водило рачуна да се остави одређени број примера, али је већи део издвојен као безвредан регистратурски материјал јер нема никакву научно-историјску вредност, а више није употребљив ни за приватно-правне послове. Такође је као безвредан регистратурски материјал издвојен и велик део благајничких предмета, иако је због фрагментарности грађе и остављен већи број примера, посебно у периоду 1945–1948. Укупно је издвојено око 0.50 m безвредног регистратурског материјала.

Архивска грађа овог фонда није комплетна. Недостају неке целине, као што је нпр. Дирекција ортопедских предузећа, која је само делимично сачувана или се можда уклопила у грађу Комитета за социјално старање⁴⁸ или другде. Граничне године фонда су уједно и граничне године архивске грађе, када се има у виду да је Главна инвалидска управа само наставак рада Инвалидског одељења Министарства народне одбране при Влади ФНРЈ.

Имајући у виду делокруг рада ствараоца фонда, као и начин стварања и евидентирања и врсту докумената, архивска грађа фонда је сређена по принципу слободне провенијенције, облик функције и делатности, према класификационом плану са следећим основним класификационим групама:

Школовање и преквалификација ратних војних инвалида;
Инвалидски домови;
Додела и исплата инвалидских принадлежности;
Инвалидска заштита – обнова поступка;
Рад Главне инвалидске управе;
Књиге евиденције.

---

⁴⁵ Досије фонда АЈ-33.

⁴⁶ Исто.

⁴⁷ Исто.

⁴⁸ Види Инвентар фонда Комитет за социјално старање при Влади ФНРЈ.

Грађа Главне инвалидске управе која је остала сачувана може да нам прикаже како су текли послови око давања права статуса ратних војних инвалида и исплате припадности, као и све друге послове које је ова Управа, односно Инвалидско одељење МНО радило по питању заштите ратних војних инвалида. Главни проблем је што је грађа овог фонда сачувана фрагментарно. Постоји претпоставка да грађа овог фонда није добро разграничена са другим установама сличне провенијенције. Када је у питању Инвалидско одељење Министарства народне одбране ФНРЈ, само мањи део архивске грађе је опште провенијенције, а то су разни извештаји о току рада на решавању инвалидских послова, раду инвалидских домова, упутства, наредбе, спискови ратних инвалида НОР-а и документи о преносу надлежности на Комитет за социјално старање ФНРЈ.⁴⁹ Већина докумената у ствари потиче из благајничких послова, исплата инвалидских припадности, награда за раднике, опремања инвалидских домова и рада ортопедских завода. Ипак, у недостатку друге, и ова грађа нам пружа одређену слику о функционисању Инвалидског одељења и раду на инвалидској заштити до јесени 1948. године. Архивска грађа Главне инвалидске управе од новембра 1948. године, од када делује под тим називом, нешто је потпунија.

Најзначајнија документа сачуване грађе овог фонда су упутства Главне инвалидске управе инвалидским управама, тумачења прописа и свих подзаконских аката донетих на основу ЗОРВИ, извештаји о раду инвалидских управа по републичким министарствима за социјално старање и инвалидских и лекарских комисија, извештаји о закључцима са састанака инвалидских управа и смерницама које су дате на састанку и други општи материјали о примени ЗОРВИ и раду управа. Нешто више информација архивска грађа овог фонда пружа о школовању војних инвалида и функционисању инвалидских домова, где се настава и обука одржавала, али и другим видовима помоћи инвалидима да се укључе у привређивање. Оскудне су информације о послератном функционисању ортопедских предузећа, иако, по свему судећи, грађа Дирекције ортопедских предузећа није сачувана у потпуности, барем не у склопу Главне инвалидске управе.

Иако су у грађи овог фонда сачувани малобројни извештаји општег карактера, ипак могу да послуже за реконструкцију решавања војно-инвалидских питања након Другог светског рата, наравно, уз допуну извештаја Комитета за социјално старање, као и грађе сродних органа и удружења.

Помоћу већ поменутих личних захтева, због великог броја који је сачуван, може да се створи одређена слика како је функционисала инвалидска заштита, који су се типови захтева решавали у Управи, као и да се реконструише судбина тих људи, на које је учешће у рату оставило трајне последице.

Архивска грађа фонда Главне инвалидске управе износи 0.80 m грађе, односно шест фасцикли (18 јединица описа) и четири књиге евиденције.

За архивску грађу овог фонда урађен је сумарно-аналитички инвентар са именским, географским, институционалним и тематским индексом. При цитирању архивске грађе фонда истраживачи треба да користе: ознаку Архива Југославије – АЈ, број фонда – 35, број фасцикле и број јединице описа.

Фонд су обрадиле архивски сарадник Весна Арсеновић и архивски саветник Лидија Опојевлић Хофман.

У Београду
Март, 2022. године

Лидија Опојевлић Хофман

⁴⁹ За реконструкцију рада Инвалидског одељења било би потребно истраживање на фонду Министарства народне одбране у Војном архиву, затим АЈ, Председништво владе ФНРЈ (АЈ-50); значајан рад о овој теми објавио је Г. Маловић: види фусноту 5.

**СТРУКТУРА
АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ФОНДА**

СТРУКТУРА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

	Бр. јед. описа	Страна
ИНВАЛИДСКО ОДЕЉЕЊЕ МИНИСТАРСТВА НАРОДНЕ ОДБРАНЕ	1–4	3
ОПШТА ИНВАЛИДСКА ЗАШТИТА	5–8	5
ШКОЛОВАЊЕ И ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈА РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА	9–11	8
ДОДЕЛА И ИСПЛАТА ИНВАЛИДСКИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ	12–14	10
ИНВАЛИДСКА ЗАШТИТА – ОБНОВА ПОСТУПКА И ДРУГИ ЗАХТЕВИ	15–17	12
РАД ГЛАВНЕ ИНВАЛИДСКЕ УПРАВЕ	18–18	13
ПОПИС КЊИГА ЕВИДЕНЦИЈА	Број књ.	стр.
	1-4	17

ОПИС
ЈЕДИНИЦА ОПИСА

ИНВАЛИДСКО ОДЕЉЕЊЕ МИНИСТАРСТВА НАРОДНЕ ОДБРАНЕ

1 1 ОПШТИ МАТЕРИЈАЛИ О ПИТАЊИМА ВОЈНИХ ИНВАЛИДА

– разна објашњења, наређења, упутства Инвалидског одељења Министарства народне одбране при влади ФНРЈ упућена штабовима армија, Генералштабу Југословенске армије, Министарству унутрашњих послова и сл. о питањима статуса војних инвалида НОР-а, једнократним исплатама помоћи, процедури око пребацивања инвалидских секција из састава команде позадине дивизије на војне округе, питању хируршке интервенције за повећање радне способности инвалида ЈА, о организацији, управи, васпитном раду и издржавању инвалидских домова, признавању војно-инвалидског својства милиционарима, додељивању повластица за возњу ратним војним инвалидима (1945–1946);

– уверења ратних војних инвалида или чланова њихових породица о рањавању или погибији као чланова Народноослободилачке војске; извештаји о стању инвалидских домова; извештај Штаба I армије о раду инвалидског одељења, односно инвалидских комисија по војним окрузима (бр. 2914 од 10. 4. 1947);

– извештаји инвалидских одсека по штабовима армија, и Централног инвалидског дома Југословенске армије о такмичењима инвалидских домова – о начину организовања, критеријумима и резултатима такмичења 1946–1947. године; преписка о лечењу војних инвалида: тумачење прописа, пре свега Правилника о лечењу и давању протеза ратним војним инвалидима, упутства, процедуре за бањско лечење, примери бањског лечења, извештај о бањском лечењу 1947. године;

– Предлог начелника Инвалидског одељења МНО да се ратни војни инвалиди из ранијих ратова и заробљеништва подвргну лекарско-комисијским прегледима да би се изједначио проценат неспособности у односу на проценат који су добили припадници НОР-а, односно да би се ускладио са Законом о ратним војним инвалидима и Наређење врховног команданта у вези са тим предлогом (обнова поступка);

– Одлука Инвалидског одељења у вези са преносом старања о ратним војним инвалидима на Комитет за социјално старање: о предаји архиве (изузев архиве војног карактера), инвентара и канцеларијског материјала органа Комитета; о поступку са радом инвалидских комисија, инвалидских домова (преузимање зграда, земљиште, опреме домова и све у вези са радом истих); преузимања ортопедских завода и радионица са целокупним инвентаром, машинама, сировинама и преношењу финансијских средстава (пов. бр. 1206 од 27. 10. 1948);

– Записник о примопредаји дужности са органа Министарства народне одбране у надлежност Комитета за социјално старање Владе ФНРЈ од 15. 11. 1948. године, сачињен на основу извештаја првостепених инвалидских комисија, Врховне инвалидске комисије, управа домова, ортопедских завода, радионица и Инвалидског одељења Министарства народне одбране (са табеларним прегледом стања инвалидских предмета по седиштима инвалидских комисија);

– Записник о примопредаји првостепене инвалидске комисије при војном округу Скопље, између војно-инвалидских органа и Министарства за социјално старање Македоније.

Година: 1945–1948.

Врста документа: упутство, наређење, извештај, преглед, преписка, распис, историја болести, наредба, одлука, записник.

Језик: српски.

1 2 РАЗНИ МАТЕРИЈАЛИ ИНВАЛИДСКОГ ОДЕЉЕЊА

– спискови упућени Инвалидском одељењу Министарства одбране ДФЈ, Персоналном одељењу – спискови ратних инвалида Главног штаба Народне ослободилачке војске и партизанских одреда Србије – по војним областима (команде јагодинског, крагујевачког, зајечарског, чачанског, лесковачког, нишког, топличког, крушевачког, пиротског подручја, Ваљевске војне области, XXII и XXIV дивизије), из марта 1945. године;

– спискови ратних инвалида Главног штаба Народне ослободилачке војске и партизанских одреда Хрватске – из јединица IV и VI Ударног и X и XI корпуса – ограничено способних, трајно неспособних и трајно неспособних који су комисијски прегледани (фебруар, мај 1945. године);

– примери жалби, молби за исплате или додељивање инвалидских принадежности упућених Инвалидском одељењу МНО.

Година: 1945, 1947.

Врста документа: преписка, жалба, молба, табела.

Језик: српски.

1 3 БЛАГАЈНИЧКА АРХИВА ИНВАЛИДСКОГ ОДЕЉЕЊА МНО

– преписка (рачуни, спискови, извештаји) о исплатама награда радницима ортопедских завода у Београду и Загребу, са списковима награђених радника (првомајско такмичење, ударници), књига евиденције са организационом структуром ортопедских завода у Београду, Загребу, Љубљани, Сарајеву, Сплиту и Зеленики;

– преписка о донацији Организације британских војних кантина упућене преко југословенског војног аташеа у Лондону, ратним војним инвалидима у Југославији; преписка о прегледу рачуна инвалидске секције Војног округа Београд (1945–1946);

– преписка о донацији за југословенске војне инвалиде од Словенског културног удружења у Парацу (Румунија); извештаји о исплатама инвалиднина на територији Хрватске и Словеније 1946–1947. године; преписка о разним набавкама канцеларијског материјала, трошковима телефонских разговора за Врховну инвалидску комисију и Инвалидско одељење МНО; преписка о исплатама награђених радника Инвалидског одељења МНО и ВИК-а и други материјали о исплатама инвалидских принадежности, трошковима рада домова и др. (1947);

– спискови и наредбе за исплату хонорара за рад у Инвалидском одељењу, исплаћених из добровољних прилога (1947–1948); преписка о исплатама инвалидских принадежности за грчке инвалиде у Суботици;

– благајничка архива у вези са радом инвалидских домова (1946–1948) – преписка о извођењу грађевинских радова на згради Дома инвалида у Булевару краља Александра 14 у Београду; преписка и рачуни о разним набавкама и трошковима за инвалидске домове и одржавање курсева; Платни списакви награђених наставника на курсу Централног инвалидског дома; евиденције примљеног и утршеног новца од Инвалидског одељења МНО Централног инвалидског

дома у Београду, Инвалидског дома Суботица, Инвалидског дома Загреб, Инвалидског дома Нуштар, Инвалидског дома Сплит; Инвалидског дома Нови Сад, Инвалидског дома Цетиње.

Година: 1945–1948.

Врста документа: преписка, одлука, рачун, списак, књига, наредба, предрачун, евиденција.

Језик: српски.

1 4 ИСПЛАТЕ ИНВАЛИДСКИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ

Наредбе за исплату Финансијском одсеку Инвалидског одељења МНО са списковима (поименични спискови) чековних упутница по којима је извршен обрачун и исплата месечне новчане помоћи ратним инвалидима 1947. године; реферати начелника финансијског одсека Инвалидског одељења начелнику Инвалидског одељења о потраживањима одређених лица за исплатама и одобрења за исплате; и други налози овог одељења за исплату по разним питањима. (исплате су вршене преко Привредне банке НРС – бивше Поштанске штедионице, централе Народне банке ФНРЈ за Републику Србију).

Година: 1946–1947.

Врста документа: наредба, списак.

Језик: српски.

ОПШТА ИНВАЛИДСКА ЗАШТИТА

2 5 ОПШТА ЗАШТИТА РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА 1949. ГОДИНЕ

Преписка, извештаји и дописи Главне инвалидске управе у вези примене прописа и правилника који произилазе из Закона о ратним војним инвалидима:

– питање начина прибављања доказа за лица заштићена Законом о ратним војним инвалидима на територији Слободне територије Трста (СТТ); план рада у вези са изработом правних прописа у вези инвалидских питања; тумачења прописа који проистичу из Закона у циљу једнообразног поступања инвалидских комисија у републикама; извештаји инвалидских комисија о броју решених предмета; Записник Министарства за социјално старање о разматрању свих спорних питања која су се јавила у решавању инвалидских предмета у НР Словенији; упутства ГИУ министарствима за социјално старање о руковођењу инвалидских комисија у поступцима по жалбама и када је за предмете надлежна Врховна инвалидска комисија, а када ГИУ;

– закључци са састанака начелника Главне инвалидске управе са начелницима инвалидских управа и представника Централног одбора Савеза ратних војних инвалида; преписка са Комитетом за законодавство и изградњу народне власти ФНРЈ о пројекту измена и допуна Закона о ратним војним инвалидима; Предлог Савеза ратних војних инвалида за измена Закона о РВИ; извештаји о организацији и раду Инвалидске управе при Министарству за социјално старање НР Словеније; извештаји начелника инвалидских управа о преносу послова заштите инвалиде са Министарства социјалног старања на обласне народне одборе; решење о оснивању инвалидских управа при министарству за социјално старање Македонија;

– преписка и закључци са конференција инвалидских управа; извештаји о раду инвалидских управа на основу закључака донетих на саветовању начелника инвалидских управа у Загребу, октобра 1949. године (организација послова, однос са инвалидским и лекарским комисијама и др.);

– извештаји о формирању савета за инвалидске послове при среским и градским народним одборима; извештаји о раду и виших и нижих лекарских комисија на основу Правилника о прегледу лица заштићених Законом о ратним војним инвалидима;

– Досије о такмичењу инвалидских управа, на предлог инвалидских референата среских и градских области Карловац, у част Дана Републике, образовању такмичарске комисије од стране Главне инвалидске управе; месечни извештаји инвалидских управа по републичким министарствима за инвалидску заштиту и коначни резултати за 1949. годину; Извештај такмичарске комисије о коначним резултатима такмичења инвалидских управа и обласних народних одбора закључно са 21. 12. 1949. године.

Година: 1949.

Врста документа: допис, преписка, извештај, табела, записник, закључак, решење.

Језик: српски, словеначки.

2 6 ОПШТА ЗАШТИТА РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА 1950. ГОДИНЕ

Преписка, извештаји и дописи Главне инвалидске управе у вези примене прописа и правилника који произилазе из Закона о ратним војним инвалидима:

– Упутство за рад лекарских комисија за преглед лица заштићених Законом о ратним и мирнодопским војним инвалидима; пројекат Уредбе о признању инвалидских права лицима онеспособљеним при вршењу дужности за циљеве народне одбране која се доноси на основу члана 53 Закона о РВИ и примедбе инвалидских управа републичких министарстава; преписка о процедури преноса посмртних остатака палих бораца у НОБ-у; пројекат Правилника о изменама и допунама правилника о поступку инвалидских комисија са примедбама инвалидских управа републичких министарстава и коначна редакција Правилника објављена у Службеном листу ФНРЈ;

– Месечни, полугодишњи и годишњи извештаји о раду и планови рада инвалидских управа републичких министарстава (досије);

– Решење о формирању комисије за ликвидацију инвалидских фондова, бр. 3198 од 27. 9. 1950. године (по Закону о РВИ);

– Одликовања (досије) 1949–1950. – преписка о додели одликовања ратним инвалидима НОР-а.

Година: 1950.

Врста документа: упутство, преписка, уредба, правилник, извештај, решење, потврда.

Језик: српски, словеначки, македонски.

2 7 ЛЕЧЕЊЕ РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА

– преписка о праву ратних војних инвалида из претходних ратова, који су подвргнути ревизији по Упутству Инвалидског одељења МНО из 1948. године, на болничко, бањско или климатско лечење до коначне одлуке ВИК-а; захтев

Привредне делегације ФНРЈ у Трсту да се реши питање финансирања југословенских РВИ у Трсту;

– извештаји републичких министарстава за социјално старање о бањском и климатском лечењу РВИ у 1948. години; преписка о лечењу РВИ са Слободне територије Трста; преписка о питању могућности лечења у бањским лечилиштима чланова породица инвалида рата и породичних инвалида; извештај ГИУ о укупном броју РВИ који су се лечили у бањским и климатским лечилиштима 1948. године; план за климатско лечење инвалида у 1949. години коју је израдио Централни одбор Савеза ратних војних инвалида; упутства ГИУ о процедури болничког лечења РВИ; допис ГИУ свим републичким министарствима социјалног старања о потреби сарадње са Министарством народног здравља и Савезом ратних војних инвалида око помоћи РВИ у болницама и санаторијумима; преписка око унапређења процедура за бањско и климатско лечење и координације свих релевантних чинилаца; нацрт Упутства за болничко и амбулантно лечење личних и породичних војних инвалида Комитета за заштиту народног здравља ФНРЈ; извештаји о лечењу у бањским и климатским лечилиштима у 1949. години, преписка о применама прописа у вези лечења РВИ и други материјали (1949);

– преписка о лечењу ратних војних инвалида у 1950. години: давање упутстава инвалидским управама о питању примене прописа када је у питању лечење, давање предлога за допуну Упутства о примени Уредбе о плаћеном годишњем одмору радник, намештеника и службеника а који се односи на то да ратни војни инвалиди користе максималан годишњи одмор и сл.;

– појединачни примери захтева ратних војних инвалида за лечење и проблеми у вези са тим; захтев групе инвалида из Нове Пазове упућен Председништву владе ФНРЈ за решење њихових проблема.

Година: 1949–1950.

Врста документа: преписка, допис, извештај, план, распис, упутство, формулар.

Језик: српски, словеначки.

2 8 ДИРЕКЦИЈА ОРТОПЕДСКИХ ПРЕДУЗЕЋА

Материјали о:

– додели буџетских кредита за I тромесечје 1949. године ортопедским предузећима у земљи; набавци штамбиља и печата за Дирекцију; стању и раду Ортопедског завода у Београду 1948. године (Извештај Главног одбора ратних војних инвалида ФНРЈ); попису свих ортопедских предузећа који се налазе под управом Дирекције ортопедских предузећа; путујућој екипи Дирекције за ортопедисање инвалида; формирању Комисије за испитивање рада Дирекције ортопедских предузећа и примедбама на уговор о изградњи административне зграде ортопедског предузећа „Рудо”, склопљеног између Дирекције и Грађевинско предузећа „Јастребац” из Београда и извештаји о томе;

– статистичким подацима о РВИ којима су потребни ортопедски апарати (допис ГИУ Централном одбору РВИ ФНРЈ да се сакупе); потреби отварања ортопедских филијала у Србији (Крагујевац, Ниш, Приштина, Нови Сад, Врбас); упутства ратним војним инвалидима како да приступају ортопедским заводима и др.

Година: 1949–1950.

Врста документа: извештај, записник, рачун, преписка, попис, решење, упутство.

Језик: српски.

Напомена: Дирекција ортопедских завода је Решењем Председништва владе ФНРЈ бр. 11414 од 31. децембра 1948. године претворена у Дирекцију ортопедских предузећа. Деловала је унутар Главне инвалидске управе. Грађа је некомплетна.

ШКОЛОВАЊЕ И ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈА РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА

3 9 ШКОЛОВАЊЕ И ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈА

Преписка Главне инвалидске управе са инвалидским управама републичких министарстава социјалног старања, одборима Савеза ратних војних инвалида, Министарством рада и другима о:

– отварању курсева при домовима инвалида; одобрењу програма рада курсева у домовима у Србији 1949. године, броју курсева и курсиста у 1949. години у домовима у Хрватској (Загреб, Нуштар, Сплит); Црној Гори (Котор); трајању и раду појединачних курсева (нпр. Трговачког курса у Суботици); додашњим резултатима у школовању инвалида и изради планова за школовање, потреби да се посебно разраде пољопривредни курсеви због потребе привреде и слабог одзива инвалида по селима и сл. (бр. 731 од 18. 2. 1949. године); функционисању инвалидских домова за време обуке, њиховим капацитетима у односу на потребе, наставном кадру за школовање у домовима, потреби добре расподеле инвалида који се школују, потреби добре координације између инвалидских управа и среских инвалидских организација и др. (бр. 772 од 21. 2. 1949);

– лекарским прегледима помоћног особља у инвалидским домовима;

– најави скупа (са дневним редом) и закључцима са саветовања одржаног у Комитету за социјално старање марта 1949. године са представницима инвалидских управа и управницима инвалидских домова (о унапређењу одељења инвалидских управа за школовање и преквалификацију, изради упутстава и правилника, координацији ГИУ и Главног одбора Савеза РВИ, унапређењу процедура у вези школовања, функционисању домова и др.); питању побољшања метода рада наставника у недостатку уџбеника; наставним програмима за поједине курсеве (књиговодство, магационерски, за сељачке задруге, директорски курс); формирању и надлежностима комисија за испитивање ране способности и одређивање радних места за инвалиде; упутствима ГИУ за израде планова школа и курсева за 1949. година и одговори управа у вези са тим; предлогу плана Министарства за науку и културу о расподели стипендија и примедбе инвалидских управа; оспособљавању инвалида путем задружних курсева; резултатима школовања и завршавања курсева (извештаји инвалидских домова из целе Југославије); извршавању припрема за почетак курсева у другој половини 1949. године по ревидираном плану; школовању инвалида ван интерната и инвалидских домова (извештаји инвалидских управа на допис ГИУ); молба Савеза РВИ за одобрење набавке кино-пројектора за инвалидске интернате у Београду, Загребу, Љубљани и Бањалуци;

– закључцима донетим на састанку у Централном одбору РВИ, министра социјалног старања, генералног секретара Савеза РВИ, Вељка Влаховића, члана

ЦК КПЈ и других (о изградњи дома за тешке инвалиде на Авали, о укидању интерната у Београду, и др.); мерама које би требало предузети ради испуњења плана рада инвалидских управа; упутству о описмењавању инвалида и укључивању на курсеве ван интерната; организационом учвршћењу комисија за проучавање радне способности инвалида и проналажења радних места; идеолошко-политичком раду у инвалидским домовима и др. (1949);

– подизању идеолошке свести сталних управника и наставника ученика у Србији (по одлуци Министарства просвете НР Србије); продужењу трајања курсева у инвалидском дому у Битољу; изради планова школа, курсева и заната у инвалидским интернатима и ван интерната (допис ГИУ), предлозима планова и примедбама инвалидским управама на предлоге; надопуни идеолошко-политичког и културно-просветног рада у инвалидским интернатима; инвалидским курсевима одржаним у 1949. години (извештаји инвалидских управа); појединачним захтевима ратних инвалида у вези са похађањем курсева и др. (1950).

Година: 1949–1950.

Врста документа: преписка, закључак, план, извештај, распис, табела.

Језик: српски, словеначки, македонски.

3 10 ИНВАЛИДСКИ ДОМОВИ

Материјали о условима у инвалидским домовима и њиховом функционисању:

– извештаји Главног одбора Савеза РВИ за БИХ о стању у инвалидским домовима у Сарајеву и Бањи Илици; понуда имања ратног војног инвалида из Плава за изградњу дома за РВИ; о раду и стању у инвалидском дому у Битољу (курсеви, трошкови, организација); преписка о одузимању медицинских инструмената из инвалидског дома у Љубљани; преписка о исхрани и капацитетима ресторана у инвалидским домовима; преписка о набавци огрева за домове; обавештења о стању у разним инвалидским домовима и упутства ГИУ управама домова за побољшање стања; преписка о давању повластица за вожњу железницом на екскурзијама; обавештење о лошој евиденцији у домовима по питању опреме (одеће, обуће) која се издаје полазницима инвалидима приликом похађања курсева; упутства управницима домова за вођење евиденције о службеним посетама и прегледима интерната;

– Извештај ГИУ о здравственим и хигијенским приликама у инвалидским домовима у Југославији и упутства инвалидским управама за кораке које треба предузети, извештај инвалидске управе Министарства социјалног старања о здравственим приликама у домовима у Србији и упутства ГИУ, односно Комитета за заштиту здравља ФНРЈ о унапређењу здравствено-хигијенске службе у инвалидским интернатима; преписка о смештајним капацитетима у инвалидским домовима;

– преписка о организовању прихватилишта за РВИ – упутства ГИУ и извештаји републичких инвалидских управа; расписи ГИУ о преузимању патроната над инвалидским домовима од стране реонских домова Народног фронта; примедбе ГИУ о културно-просветном и политичко-идеолошком раду у домовима; подаци (извештаји инвалидских управа) о смештају тешких инвалида I и II групе у домовима по републикама; преписка о снабдевању РВИ очним протезама;

– извештаји о стању и раду домова, школовању и преквалификацији РВИ (извештаји ГИУ након обиласка и прегледа домова и инвалидских управа и

управа домова) и предлози мера ГИУ које треба предузети због побољшања стања; примедбе ГИУ на пројекте правилника инвалидских управа о организацији и раду инвалидских интерната;

– преписка о преуређењу инвалидских домова у Нуштру (Хрватска), Београду, Лесковцу, Новом Саду и др; преписка о снабдевању инвалидских домова храном и лековима (види бр. 3611 од 31. 8. 1949) (1949):

– преписка о смештајним капацитетима и стању инвалидских домова, исхрани, снабдевању, стању и др. (1950)

Година: 1949–1950.

Врста документа: извештај, преписка, списак, обавештење, допис, молба, распис.

Језик: српски, македонски, словеначки.

Напомена: Већина инвалидских домова је 1949. године претворена у инвалидске школе (осим дома за тешке инвалиде на Дедињу).

3 11 ТАКМИЧЕЊА ИНВАЛИДСКИХ ДОМОВА

– расписи Главне инвалидске управе у вези такмичења инвалидских домова, на предлог Инвалидског интерната у Београду, односно критеријума (остваривање наставног програма, дисциплина, идеолошко-политички рад, хигијена и др.) и плана такмичења; месечни извештаји инвалидских домова о постигнутим резултатима 1949. године; преписка ГИУ и инвалидских домова око спорних момената у овом процесу;

– додељивање похвалница (Комисије за такмичење Главне инвалидске управе) инвалидским домовима који су постигли најбоље резултате (Сплит, Љубљана), извештај Комисије за такмичење ГИУ о резултатима такмичења инвалидских домова у 1949. године; План такмичења централног инвалидског дома у Београду (од 1. маја до 29. новембра 1950); месечни извештаји инвалидских домова о постигнутим резултатима 1950. године.

Година: 1949–1950.

Врста документа: преписка, распис, извештај, похвалница, план.

Језик: српски, словеначки.

ДОДЕЛА И ИСПЛАТА ИНВАЛИДСКИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ

4 12 РАЗНИ МАТЕРИЈАЛИ О ИСПЛАТАМА ИНВАЛИДСКИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ (1949)

Преписка Главне инвалидске управе са инвалидским управама републичких министарстава социјалног старања и приватним лицима, личним или породичним инвалидима, о исплатама инвалидских принадлежности, процедурама за одређене категорије инвалида, унапређењу процедура за исплате и сличним проблемима:

– Пов./ Решавање појединачних захтева за исплату инвалиднина или једнократне помоћи до добијања коначног решења; преписка о питању исплате привремене инвалиднине учесницима ранијих ратова са подручја Истре; информација о промени Уредбе о изменама и допунама Уредбе о инвалидским принадлежностима; тумачење Комитета за законодавство и изградњу народне власти о

члановима ЗОРВИ у вези *забране* исплате инвалидске припадности у корист државе; питање заостале инвалиднине иза умрлог уживаоца; Извештај министра за социјално старање о процедури за исплате инвалидских припадности (бр. 582 од 8. 2. 1949); извештаји инвалидских управа о исплатама инвалиднина припадницима милиције; тумачења чланова ЗОРВИ у вези исплате припадности у ратним ситуацијама; питање сврсисходности исплате инвалиднина путем чековних књижица; интервенције Савеза РВИ због нередовног исплаћивања инвалиднина; преписка о питању регулисања инвалиднине инвалида из прошлих ратова; преписка о добијању кредита за исплате инвалидских припадности; питање исплате припадности инвалидима са територије Словеначког приморја и Слободне територије Трста, као и оних који су оптирали за Италију (Записник Инвалидске комисије инвалидске управе НР Словеније и др.);

– решења о начину исплате привремених инвалида (са 50% и више инвалидности); преписка о питању утицаја пореза радника и службеника у земљорадничким задруга на висину инвалиднине; преписка о питању преноса исплате инвалиднина на обласне народне одборе и одборе главних градова;

– преписка о изради једнообразних годишњих пријава породичних и личних ратних војних инвалида за 1949. и 1950. ради постизања једнообразности и ефикасније евиденције на територији целе Југославије (са расписима, извештајима, примерима пријава по разним критеријумима, примедбама инвалидских управа на предлоге, извештајима о резултатима рада на томе и друго); преписка о исплатама заосталих инвалиднина; редовни извештаји инвалидских управа и др. (1949).

Година: 1949.

Врста документа: преписка, решење, записник, пријава, формулар, упутство, распис.

Језик: српски, словеначки.

4 13 РАЗНИ МАТЕРИЈАЛИ О ИСПЛАТАМА ИНВАЛИДСКИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ (1950)

Преписка Главне инвалидске управе са инвалидским управама републичких министарстава социјалног старања и приватним лицима, личним или породичним инвалидима, о исплатама инвалидских припадности, процедурама за одређене категорије инвалида, унапређењу процедура за исплате и сличним проблемима:

– Пов./ Преписка о додели једнократне помоћи жртвама фашистичког терора у Коружкој; покретање поступака за исплату инвалиднина деце под старатељством; - упутства за подношење предлога тромесечних и месечних благајничких планова за исплату инвалидских припадности;

– пројекат Уредбе о инвалидским припадностима (достављен Комитету за законодавство и изградњу народне власти) и извештај о финансијским ефектима Уредбе; месечни кредитни преглед инвалидских управа са статистиком о броју уживаоца инвалиднина;

– закључци са састанка начелника инвалидских управа одржаног у Комитету о исплатама инвалидских припадности и доношењу Уредбе о томе; питање сређености картотека корисника инвалидских припадности у управама за инвалидске послове обласних народних одбора;

– преписка о повластицама за бесплатну возњу ратних војних инвалида;

– извештаји о утрошку објава, упутство за издавање и руковање објавама за бесплатну возњу РВИ и осталих лица заштићених ЗОРВИ и др. (1949–1950);

– преписка о исплати инвалиднина путем инвалидских књижица– штампане, достава, проблеми, недостаци функционисања и сл. (1949–1950).

Година: 1950.

Врста документа: распис, упутство, распис, преписка, одлука, извештај, уредба, закључак.

Језик: српски, словеначки.

Напомена: Види АЈ-35-4-12.

4 14 ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈИ О ИСПЛАТАМА ИНВАЛИДНИНА

Преписка о изради једнообразних годишњих пријава за породичних и личних ратних војних инвалида за 1949. и 1950. ради постизања једнообразности и ефикасније евиденције на територији целе Југославије (са расписима, извештајима, примерима пријава по разним критеријумима, примедбама инвалидских управа на предлоге формулара, извештајима о резултатима рада на томе и друго); годишње пријаве личних и породичних инвалида (формулари) за 1949/1950. годину, по републикама.

Година: 1949–1950.

Врста документа: преписка, формулар.

Језик: српски, македонски, словеначки.

ИНВАЛИДСКА ЗАШТИТА – ОБНОВА ПОСТУПКА И ДРУГИ ЗАХТЕВИ

5 15 ОБНОВА ПОСТУПКА ЗА ДОДЕЛУ ИНВАЛИДНИНА – ПО ВОЈНИМ ОБЛАСТИМА

Захтеви Главне инвалидске управе за обнову поступка упућени инвалидским комисијама по штабовима југословенске армије – I и II армија, III, IV, V, VI, Цетињски војни округ и Београдски војни округ, углавном личних и породичних инвалида из прошлих ратова (Види АЈ-35-1-1) и одобрења за обнову поступка.

Година: 1947–1949.

Врста документа: преписка.

Језик: српски.

Напомена: Већина докумената није датирана. Датирање је урађено на основу текста, као и по потписивачу захтева (потпуковник Владо Кољеншић, на челу Инвалидског одељења МНО до 19. 11. 1948, од када је Главна инвалидска управа (начелник Б. Максимовић).

5 16 ОБНОВА ПОСТУПКА И ДРУГИ ЗАХТЕВИ РВИ 1949. ГОДИНЕ

Материјали о обновама поступка за добијање статуса личног инвалида или породичне инвалиднине упућене Главној инвалидској управи лично или од стране инвалидских комисија:

– захтеви ГИУ са образложењем упућени нижим инвалидским комисијама за обнову поступка или захтеви за прибављањем додатних доказа о стицању

повреда или погибији у НОР-у, као и мишљења, закључци ГИУ да се одбије или поново размотри захтев за одбијање статуса инвалида, или да се провере подаци код Управе за државну безбедности, упутства инвалидским комисијама за решавање одређених случајева, молбе појединаца за ревизију поступка и сл.

Година: 1949.

Врста документа: преписка, записник, молба, обавештење, решење, изјава.

Језик: српски.

6 17 ОБНОВА ПОСТУПКА И ДРУГИ ЗАХТЕВИ РВИ 1950. ГОДИНЕ

Материјали о обновама поступка за добијање статуса личног инвалида или породичне инвалиднине упућене Главној инвалидској управи лично или од стране инвалидских комисија:

– захтеви ГИУ са образложењем упућени нижим инвалидским комисијама за обнову поступка или захтеви за прибављањем додатних доказа о стицању повреда или погибији у НОР-у, ранијим ратовима или заробљеништву, предлози за ревизију поступка упућени Врховној инвалидској комисији, решења инвалидских комисија о обнови поступка, као и мишљења, закључци ГИУ да се одбије или поново размотри захтев за одбијање статуса инвалида, или да се провере подаци код Управе за државну безбедност, упутства инвалидским комисијама за решавање одређених случајева, молбе појединаца за ревизију поступка, за доделу стана, помоћи у кући, жалбе на третман који имали при додели помоћи и сл.

Година: 1950.

Врста документа: молба, захтев, преписка, допис, решење, предлог.

Језик: српски.

РАД ГЛАВНЕ ИНВАЛИДСКЕ УПРАВЕ

6 18 РАД ГЛАВНЕ ИНВАЛИДСКЕ УПРАВЕ

Материјали о раду Главне инвалидске управе 1948–1950:

– Пов./ Преписка о систему давања информација за допуњавање инвалидских предмета од војних јединица према инвалидским комисијама и др.;

– преписка о дисциплинском поступку против радника Дирекције ортопедских предузећа (у саставу ГИУ); извештај о стању инвалидских предмета у ГИУ и Врховној инвалидској комисији, у циљу правилне евиденције о дисциплини службеника;

– разни материјали о раду ГИУ и ВИК: адресе и телефони, канцеларијском материјалу које је преузела ГИУ од Инвалидског одељења МНО; спискови радника чија је способност за привређивање мања од 50%; саставу комисије са седиштем у Волоски (СТТ) за решавање инвалидских питања; плану службених обилазака исплатних благајни инвалидских управа; наредби о свакодневном прегледу службених столова, ормара и каса; преузимању поште; организацији састанака начелника инвалидских управа;

– Рачуноводство – преписка о преносу благајне Инвалидског одељења МНО на Комитет за социјално старања (са Записником) и спискови нерешених инвалидских предмета и неисплаћених инвалиднина код Инвалидског одељења; финансијском плану за I тромесечје 1949. године, спискови службеника

ГИУ и ВИК-а којима је извршена обустава зајма од Градске народне штедионице у Београду; предлог буџета за 1950. годину; решења о службеним путовањима; спајању архиве Главне инвалидске са архивом Комитета бр. 5537 од 27. 12. 1949; адреса ГИУ и свих републичких инвалидских управа 1950;

– персонална питања ГИК-а и ВИК-а – решења о унапређењу, премештају, располагању и сл. (1949–1950);

– примери платних спискова Врховне инвалидске комисије и Главне инвалидске управе 1948–1950.

Година: 1948–1950.

Врста документа: преписка, допис, решење, саслушање, списак, извештај, наредба, записник, реферат, распоред, упутство.

Језик: српски.

**ПОПИС
КЊИГА ЕВИДЕНЦИЈЕ**

ПОПИС КЊИГА ЕВИДЕНЦИЈЕ

1. СТРОГО ПОВЕРЉИВИ ДЕЛОВОДНИ ПРОТОКОЛ
Година: 1949.
2. ДЕЛОВОДНИ ПРОТОКОЛ ЗА 1948. И 1949. ГОДИНУ
Година: 1948–1949.
Број: 8171-11899; 1-3300.
Напомена: Овај деловодни протокол је наслеђен из Инвалидског одељења МНО, тако да су до 19. 11. 1948. године евидентирана акта која су настала у МНО, а после тога у ГИУ.
3. ПОВЕРЉИВИ ДЕЛОВОДНИ ПРОТОКОЛ
Година: 1950.
Број: 1-21.
4. БЛАГАЈНИЧКИ ДНЕВНИК ДОБРОВОЉНИХ КРЕДИТА
Година: 1948.

**ИНДЕКСИ
АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ФОНДА**

ИМЕНСКИ ИНДЕКС**Б**

БРАЛОВИЋ, МИЛИСАВ
5

В

ВЛАХОВ, ГУСТАВ
9, 18

ВЛАХОВИЋ, ВЕЉКО
9

Д

ДОБРАШИНОВИЋ, МИЛОЈЕ
9–10, 18

К

КОЉЕНШИЋ, ВЛАДО
1

КРЖИШНИК, АНТОН
5

КРИЖНИК, АНТОН
12

М

МАКСИМОВИЋ, БРАНИСЛАВ
1, 8, 18

П

ПАВЛОВИЋ, БОЖО
9

Т

ТИТО, ЈОСИП БРОЗ
9

Х

ХОЧЕВАР, ФРАНЕЦ
7

Ч

ЧАЈО, МЕХМЕД
18

ГЕОГРАФСКИ ИНДЕКС**А**

АРАНЂЕЛОВАЦ
1

Б

БАЊА ЛУКА
3, 9–11

БЕОГРАД
3, 8, 11

БИТОЉ
9–10

БЈЕЛОВАР
5

В

ВОЛОСКО
18

З

ЗАГРЕБ
3, 5, 7, 18

ЗЕЛЕНИКА
8

ЗЕМУН
1, 9

ЗЛАТИБОР
7

И

ИТАЛИЈА
12

К

КАРЛОВАЦ
5

КИКИНДА
12

КОТОР
9

КРАГУЈЕВАЦ
11

Л

ЛЕСКОВАЦ
1, 9–11

ЛОНДОН
3

ЛОПУД
7

Љ

ЉУБЉАНА
3, 5, 8, 10–11

Н

НЕРЕТВА
8

НИШ
1

НИШКА БАЊА
1

НОВА ПАЗОВА
7

НОВИ САД
3, 9, 11, 18

НУШТАР
9–10

П

ПРИШТИНА
5, 18

Р

РИЈЕКА
5, 9

РУМУНИЈА
3

С

САРАЈЕВО
3, 10–11

СКОПЉЕ
1, 5, 10, 18

СПЛИТ
1, 3, 8, 11

СУБОТИЦА
3, 9

Т

ТИТОВО УЖИЦЕ
5

TPCT
3, 5, 7

Ц
ЦЕТИЊЕ
5, 12, 18

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИНДЕКС

В

ВОЈНИ АТАШЕ ПРИ АМБАСАДИ ДФЈ У
ЛОНДОНУ
3

ВРХОВНА ИНВАЛИДСКА КОМИСИЈА
1, 5, 12, 16–18

Г

ГЛАВНИ ОДБОР РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА
ЈУГОСЛАВИЈЕ
1

ГЛАВНИ ОДБОР САВЕЗА РВИ ЗА БИХ
10

ГЛАВНИ ОДБОР САВЕЗА БОРАЦА НОР-А
5

ГЛАВНИ САВЕЗ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА
9

ГЛАВНИ ШТАБ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ
ВОЈСКЕ И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА СРБИЈЕ
2

ГЛАВНИ ШТАБ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ
ВОЈСКЕ И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ХРВАТСКЕ
2

Д

ДОМ СЛЕПИХ И ГЛУВОНЕМИХ ЗЕМУН
10

ДРЖАВНИ ЗАВОД ЗА СОЦИЈАЛНО
ОСИГУРАЊЕ
9

З

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР ФНРЈ
17

И

ИЗВРШНИ НАРОДНИ ОДБОР ГРАДА БЕОГРАДА
3

ИНВАЛИДСКА УПРАВА МИНСИТАРСТВА
СОЦИЈАЛНОГ СТАРАЊА НР ХРВАТСКЕ
7

Ј

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ЦРВЕНИ КРСТ
5

К

КАБИНЕТ ВРХОВНОГ КОМАНДАНТА
1

КАБИНЕТ ВРХОВНОГ КОМАНДАНТА
ОРУЖАНИХ СНАГА
17

КАБИНЕТ МАРШАЛА ЈУГОСЛАВИЈЕ
17

КОМАНДА ГРАДА БЕОГРАДА
3

КОМИТЕТ ЗА ЗАКОНОДАВСТВО И ИЗГРАДЊУ
НАРОДНЕ ВЛАСТИ ФНРЈ
12–13

КОМИТЕТ ЗА ЗАШТИТУ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА
ФНРЈ
7

КОМИТЕТ ЗА ЗАШТИТУ НОВОГ ЗДРАВЉА
ФНРЈ
10

КОМИТЕТ ЗА СОЦИЈАЛНО СТАРАЊЕ ФНРЈ
1

М

МИНИСТАРСТВО ЗА КУЛТУРУ И НАУКУ ФНРЈ
9

МИНИСТАРСТВО НАРОДНЕ ОДБРАНЕ ФНРЈ
18

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ НР СРБИЈЕ
9

МИНИСТАРСТВО РАДА ФНРЈ
9, 18

МИНИСТАРСТВО СОЦИЈАЛНОГ СТАРАЊА
СЛОВЕНИЈЕ
5

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ФНРЈ
17

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА ФНРЈ
13

Н

НАРОДНА БАНКА ФНРЈ
12, 18

- О**
ОРГНИЗАЦИЈА БРИТАНСКИХ ВОЈНИХ
КАНТИНА (НААФИ)
3
ОРТОПЕДСКИ ЗАВОД МНО ДФЈ
3
- П**
ПРЕДСЕДНИШТВО ВЛАДЕ ФНРЈ
7
ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ
12
ПРИВРЕДНА ДЕЛЕГАЦИЈА У ТРСТУ
7
- С**
САВЕЗ БОРАЦА НОР-А
7
САВЕЗ РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА
ЈУГОСЛАВИЈЕ
7, 9, 12
САВЕЗ РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА
5
САВЕЗНА ПЛАНСКА КОМИСИЈА
9
САВЕЗНИ ОДБОР НАРОДНОГ ФРОНТА
10
- САВЕТ ЗА ЗАКОНОДАВСТВО И ИЗГРАДЊУ
НАРОДНЕ ВЛАСТИ
6
СЛОВЕНСКО КУЛТУРНО УДРУЖЕЊЕ, ПАРАЦ
(РУМУНИЈА)
3
- У**
УДРУЖЕЊЕ СЛЕПИХ ЈУГОСЛАВИЈЕ
6
УПРАВА ДРЖАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
16
- Ц**
ЦЕНТРАЛНИ ИНВАЛИДСКИ ДОМ
ЈУГОСЛОВЕНСКЕ АРМИЈЕ
1, 3
ЦЕНТРАЛНИ ОДБОР РАТНИХ ВОЈНИХ
ИНВАЛИДА ЈУГОСЛАВИЈЕ
8
ЦЕНТРАЛНИ ОДБОР САВЕЗА БОРАЦА НОР-А
18
ЦЕНТРАЛНИ ОДБОР САВЕЗА ЈУГОСЛАВИЈЕ
10
ЦЕНТРАЛНИ ОДБОР САВЕЗА РВИ
9
ЦЕНТРАЛНИ ОДБОР САВЕЗА РВИ
ЈУГОСЛАВИЈЕ
7

ТЕМАТСКИ ИНДЕКС

Б

БАЊСКО И КЛИМАТСКО ЛЕЧЕЊЕ РВИ
7

БОЛНИЧКО ЛЕЧЕЊЕ РВИ
7

Г

ГОДИШЊА СТАТИСТИКА О ИСПЛАТАМА
ИНВАЛИДНИНА
14

Д

ДОНАЦИЈЕ
3

Ж

ЖАЛБЕ
2

З

ЗДРАВСТВЕНЕ ПРИЛИКЕ У ДОМОВИМА
10

И

ИДЕОЛОШКО-ПОЛИТИЧКИ РАД У
ИНВАЛИДСКИМ ДОМОВИМА
9

ИНВАЛИДСКЕ И ЛЕКАРСКЕ КОМИСИЈЕ
6

ИНВАЛИДСКЕ КОМИСИЈЕ
5

ИНВАЛИДСКЕ УПРАВЕ РЕПУБЛИЧКИХ
МИНИСТАРСТАВА ЗА СОЦИЈАЛНО СТАРАЊЕ
5-6

ИНВАЛИДСКИ ДОМОВИ
1

ИНВАЛИДСКИ ДОМОВИ – БЛАГАЈНИЧКА
АРХИВА
3

ИНВАЛИДСКИ ФОНДОВИ
6

ИСПЛАТА ИНВАЛИДНИНА
3, 12–13

К

КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД РАДНЕ
СПОСОБНОСТИ ИНВАЛИДА
9

КУРСЕВИ И ШКОЛЕ У ИНВЛИДСКИМ
ДОМОВИМА
9

Н

НАГРАДЕ
3

НАСТАВНИ ПРОГРАМИ И ПЛАНОВИ
9

О

ОДЛИКОВАЊА
6

ОРТОПЕДСКИ ЗАВОДИ – БЛАГАЈНИЧКА
АРХИВА
3

П

ПОПРАВКЕ
10

ПРИМОПРЕДАЈА ИНВАЛИДСКИХ ПОСЛОВА
1

ПРОПИСИ О ИНВАЛИДСКОЈ ЗАШТИТИ
6

ПРОПИСИ О ЛЕЧЕЊУ РВИ
7

ПРОПИСИ О РАТНИМ ВОЈНИМ ИНВАЛИДИМА
5

Р

РАД ВРХОВНЕ ИНВАЛИДСКЕ КОМИСИЈЕ
18

РАД ГЛАВНЕ ИНВАЛИДСКЕ КОМИСИЈЕ
18

РАД ДИРЕКЦИЈЕ ОРТОПЕДСКИХ ПРЕДУЗЕЊА
8

РАД ОРТОПЕДСКИХ ПРЕДУЗЕЊА
8

С

СНАБДЕВАЊЕ ДОМОВА
10

СПИСКОВИ ИНВАЛИДА НОР-А
2

СТАЊЕ У ИНВАЛИДСКИМ ДОМОВИМА
10

СТАТУС ВОЈНИХ ИНВАЛИДА НОР-А
1

Т

ТАКМИЧЕЊА ИНВАЛИДСКИХ ДОМОВА
11

ТАКМИЧЕЊА ИНВАЛИДСКИХ УПРАВА
5

У

УПУТСТВА ЗА РВИ О ПРИСТУПАЊУ
ОРТОПЕДСКИМ ЗАВОДИМА
8

Главна инвалидска управа

Штампа

Архив Југославије

Припрема за штампу

Одељење за сређивање и обраду архивске грађе

Унос текста

Лидија Хофман Опојевлић

Прелом текста

Ленка Чуровић

Софтвер

Microsoft Windows 10 Pro

Microsoft Word 2013

Писмо

Times_New_Roman

Хардвер

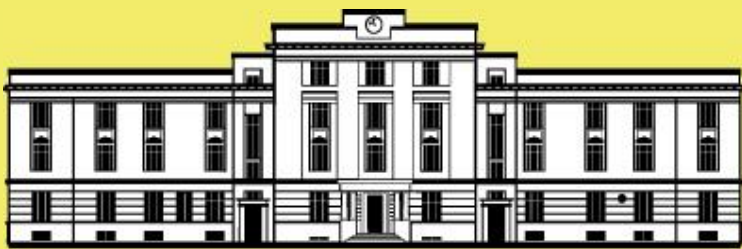
персонални рачунар Intel(R) Core (TM) [i3-7100 CPU@3.90GHz](#) 3.91 GHz

ласерски штампач HP Laser Jet Pro MFP M227sdn

Штампање завршено

октобар 2022. године

БЕОГРАД, Васе Пелагића 33

Телефони: Централа 3690-252, 3690-253, 3690-261, 3690-262
Директор 3691-007
Факс 3066-635